

TYÖELÄMÄ- JA TASA- ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 3/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merimiesten vuosilomalain 9 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 29 päivänä huhtikuuta 2014 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi merimiesten vuosilomalain 9 §:n muuttamisesta (HE 51/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina
- neuvotteleva virkamies Sari Alho, työ- ja elinkeinoministeriö

- puheenjohtaja Simo Zitting ja lakimies Sannaleena Kallio, Suomen Merimies-Unioni SMU ry
- varatoimitusjohtaja Hans Ahlström, Suomen Varustamot ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto / Työsuojelun vastuualue
- Suomen Konepäällystöliitto, Suomen Laivanpäällystöliitto r.y ja Suomen Varustamot ry
- laivasähkömies Turo Ihalainen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merimiesten vuosilomalakia. Pykälää työntekijän oikeudesta saada vuosilomansa tai sen osa siirretyksi vuosiloman aikaan sijoittuvan työkyvyttömyysjakson vuoksi ehdotetaan muutettavaksi siten,

että siirto-oikeus koskisi jo ensimmäistä sairauspäivää.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Merimiesten vuosilomalain 9 §:n mukaan työntekijällä on oikeus loman tai sen osan siirtämiseen myöhäisempään ajankohtaan, jos työntekijä on loman alkaessa työkyvytön. Jos työntekijä sairastuu loman jo alettua, voi työntekijä siirtää loman myöhempään ajankohtaan vasta seitse-

män omavastuupäivän jälkeen. Esityksessä säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa työntekijällä on oikeus siirtää vuosiloma ilman omavastuu-aikaa myös, jos hän sairastuu ja tulee työkyvyttömäksi loman aikana. Siirtäminen edellyttää sitä, että työntekijä nimenomaisesti pyytää loman siirtämistä, sekä luotet-

tavan selvityksen antamista työkyvyttömyydestä.

Esityksellä saatetaan merimiesten vuosilomalaki vastaamaan vuonna 2013 voimaan tullutta työntekijöiden vuosilomalain säännöstä vuosiloman siirtämisestä. Työntekijöiden vuosilomasäännöksen muuttamisen taustalla on Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio (C-78/11), jonka mukaan palkallisen vuosilomansa aikana tilapäisesti työkyvyttömällä työntekijällä oli oikeus pitää työkyvyttömyysjaksolle sijoittuva loman osa myöhemmin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana seuraavien huomautuksin.

Vuorottelujärjestelmä

Suomalaisilla aluksilla on työaikajärjestelyjä varten käytössä merenkulun työmarkkinajärjestöjen työehtosopimuksin sopima vuorottelujärjestelmä, jossa työntekijän työjaksoa vastaa aina yhtä pitkä vapaajakso. Pisimmät työ- ja vapaajakso ovat usean viikon mittaisia. Jos vuorojakso on esimerkiksi viisi viikkoa, työntekijällä on viiden merillä vietetyn viikon jälkeen vastaavan pituinen vapaajakso maissa.

Vapaajakso koostuu pääosin työjakson aikana kertyneistä ylityö- ja vastikevapaista. Jos taositettavaa työaikaa ja ylityötä ei ole kertynyt tarpeeksi, lisätään vapaajaksoon työntekijän ansaitsemaa vuosilomapäiviä siten, että työ- ja vapaajakso ovat samanpituiset.

Työvuorot ja vapaajakso sekä vapaajaksojen loma-, ylityö- ja vastikepäivät merkitään aluksilla oleviin vuoroluetteloihin. Työsuojelutarkastuksissa on havaittu, että varustamojen käytännöt ylityö-, vastike- ja lomapäivien kirjaamisessa vuoroluetteloon vaihtelevat suuresti. Vaihtelu voi olla suurta myös saman varustamon sisällä eri aluksissa. Joissakin aluksissa vapaajaksoihin eritellään työjaksojen aikana kertyneet vastike- ja ylityövapaat ja vuosilomapäivät siten, ettei erehtymisen vaaraa kulloisenkin vapaapäivän laadusta ole. Joidenkin alusten vapaajakso-

merkintöjen perusteella vapaajakson vapaan laatu ei eritellä päiväkohtaisesti, vaan vuoroluettelosta käy ilmi vain vapaajakson eri laatuisten vapaapäivien lukumäärä.

Työnantajan tulee merimiesten vuosilomalain 30 §:n mukaan pitää työntekijöiden vuosilomista ja heille maksetuista vuosilomapalkoista sekä lomakorvauksista sellaista kirjanpitoa, josta voidaan todeta lomien ajankohdat sekä perusteet, joiden mukaan loman pituus määräytyy. Vuosilomakirjanpitoon vuosilomapäivät ja niiden ajankohta kirjataan saadun selvityksen mukaan käytännössä usein vasta jälkikäteen, kun työntekijä on jo pitänyt vuosilomansa.

Loman siirtäminen

Vuorottelujärjestelmässä vapaajaksoon sijoitettavien vuosilomapäivien määrä vaihtelee ansaittujen vapaapäivien mukaan, mutta valiokunnan saaman tiedon mukaan niiden määrä vapaajaksossa on harvoin enemmän kuin seitsemän lomapäivää. Voimassa olevan lain mukaan vuosilomansa aikana sairastuneella työntekijällä on oikeus siirtää vuosiloma myöhempään ajankohtaan vasta seitsemän päivän työkyvyttömyysajan jälkeen. Tämän vuoksi työntekijälle ei nykyisin noudatettavassa järjestelmässä ole ollut suurta merkitystä sillä, onko työkyvyttömyysjaksolle osuva päivä ollut ylityö-, vastikevai vuosilomapäivä. Pidettyjen ja jäljellä olevien lomapäivien määrä on ilmennyt jälkikäteen lomakirjanpidosta.

Esityksessä ehdotetun muutoksen jälkeen työntekijällä on työkyvyttömyyden vuoksi oikeus pyynnöstä siirtää vuosiloma pidettäväksi myöhemmin jo ensimmäisestä vuosiloman aikaan osuvasta työkyvyttömyyspäivästä lähtien. Mahdollisuus käyttää tätä siirto-oikeutta edellyttää, että työntekijä tietää, mitkä vapaajaksoon sijoittuvista päivistä ovat vuosilomapäiviä ja mitkä muuta vapaata.

Lakimuutoksen toteutumiseksi käytännössä valiokunta pitää välttämättömänä, että merimiesten vuorottelujärjestelmään kuuluvia vuoroluetteloita ja niihin sisältyvien vapaajaksojen kirjaamista kehitetään ja muutetaan siten, että luettelosta kaikissa tapauksissa käy selkeästi

etukäteen ilmi, mihin vapaajakson ajankohtaan työntekijän eri perusteiset vapaapäivät ja vuosilomapäivät sijoittuvat. Työnantajan tulee varmistaa, että työntekijä saa tarvittaessa etukäteen tiedon vuosilomansa tai sen osan ajankohdasta myös muutoin kuin aluksella olevasta vuoroluettelosta. Valiokunta huomauttaa, että merimiesten vuosilomalain 10 §:n mukaan työnantajan tulee ilmoittaa vuosiloman tai sen osan ajankohta työntekijälle viimeistään kaksi viikkoa ennen loman tai sen osan alkamista.

Valiokunta edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö seuraa vuosiloman ilmoittamiseen

ja kirjaamiseen liittyvän käytännön kehittämistä sekä varmistaa, että käytettävä järjestelmä on sellainen, että työntekijät saavat tiedon vuosilomansa tai sen osan ajankohdasta säädetyssä ajassa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tarja Filatov /sd
jäsen. Jari Lindström /ps
Eeva-Maria Maijala /kesk
Elisabeth Naucclér /r
Annika Saarikko /kesk
Kristiina Salonen /sd

Arto Satonen /kok
Eero Suutari /kok
Maria Tolppanen /ps
vjäs. Markku Eestilä /kok
Laila Koskela /ps
Jukka Kärnä /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen.